

'Generaties voor Vrede!' **Deel verhalen van vrede tijdens de vredesweek van 2018**

Elke generatie heeft zijn of haar eigen verhaal in relatie tot oorlog, geweld en vrede. Verhalen van onmacht, pijn en onmetelijk verdriet. Verhalen van hoop, moed en nieuwe toekomst. Iedere generatie heeft zijn eigen uitdagingen het hoofd te bieden en zoekt naar eigen wegen om in alle vrijheid vorm te geven aan het verlangen naar vrede en recht. In deze Vredesweek zoeken we naar verbinding en solidariteit tussen de verschillende generaties. Om van elkaar te leren, elkaar te bemoedigen en samen op te trekken op de weg van vrede.

1. Vrede kun je leren

Ieder van ons heeft - wanneer hij of zij met geweld geconfronteerd wordt, door anderen wordt aangevallen en geraakt - een keuze: terugslaan of je pijn overstijgen en de ander de hand reiken. En zo vicieuze cirkel van geweld doorbreken.

In Srebrenica verloor Noura Efendic in 1995 haar man en zonen. Ze keerde na een aantal jaar in vluchtelingenkampen te hebben geleefd terug naar haar huis in de heuvels van Potocari, omringd door – inmiddels – Servische burens. Ze zegt daarover: "Ik heb met hen géén probleem, ze zijn niet mijn vijanden. Ik ben terug gekomen naar mijn oude stek, want we moeten sámen verder."

Vrede is een keuze dus. Je kunt er op elk moment voor kiezen niet (meer) terug te slaan. Maar voor die keuze is wijsheid, moed en doorzettingsvermogen nodig. Maar het goede nieuws is: vrede kun je leren.

David van Reybrouck en Thomas d'Ansembourg schreven een boek met juist die titel *Vrede kun je leren*. "We weten hoe we ons moeten voorbereiden op oorlog, maar het is dringend noodzakelijk ons te trainen in vrede", zo zeggen de schrijvers. Hun stelling is: vrede is een vaardigheid, een levensstijl. Je moet eraan werken met dezelfde toewijding waarmee je een nieuwe taal leert spreken, of leert voetballen. Het vraagt om training en aandacht. Vrede vraagt om discipline, zo zeggen zij, om te leren leven met jezelf en met de ander.

Veel mensen pleiten daarom -net als bovenstaande schrijvers- voor meer vredeseducatie op bijvoorbeeld scholen, waar kinderen sociale vaardigheden leren (omgaan met conflicten) of kennis opdoen over mensenrechten. Maar ook mondiaal burgerschap: een houding van solidariteit en verantwoordelijkheid voor anderen in de samenleving en opkomen voor diegene die onrecht wordt aangedaan.

Eén manier waarop mensen worden geïnspireerd en aan het denken gezet over hun eigen handelen, is door betekenisvolle ontmoetingen met mensen die zich actief inzetten voor vrede. Mensen hebben rolmodellen nodig, inspirerende voorbeelden die laten zien hoe het anders kan. Paride Taban, bisschop uit Zuid-Soedan en partner van PAX, is zo'n rolmodel. Zijn woorden van vrede gaan de hele wereld over nu hij één van de Four Freedom Awards heeft gewonnen vanwege Kuron Peace Village, een vredesdorp dat is opgezet met het doel de bevolking in die omgeving te verenigen en zo een voorbeeld te zijn in Zuid-Soedan.

Jongere generaties laten zich vaak inspireren door bijzondere personen binnen hun familie, in de wereldgeschiedenis, of vanuit hun geloof. Oudere generaties delen hun verhalen met jongeren, in de hoop dat deze verhalen hen als gids kunnen dienen. Zo steunen jongeren op de levenservaring van ouderen- Len Munnik verbeeldt dit mooi in zijn tekening.

Soms is het omgekeerde ook waar: dan opent de energieke inzet van jongeren juist nieuwe wegen en geeft nieuwe inspiratie om door te gaan op de weg van vrede. Bij de jarenlange strijd tegen kernwapens, bijvoorbeeld, is dit het geval. En ook de vele verhalen van kinderen die zijn genomineerd voor de International Children's Peace Prize laten dit zien.

'... Zij zullen de oorlog niet meer leren'
(Jesaja 2:4b)

2. Oorlog als erfenis

Oorlog maakt geen onderscheid tussen generaties. Oorlog raakt iederéén en drukt zo een stempel op een gehele bevolking, jong en oud. Degenen die in zo'n situatie moeten zien te overleven en de ergste dingen meemaken, krijgen veel te verwerken. Een ieder doet dat op zijn eigen manier. Traumaverwerking gaat bij kinderen anders dan bij volwassenen. Maar ook navolgende generaties blijken de gevolgen van de oorlog via hun ouders en grootouders mee te dragen. Dit horen we van kleinkinderen van Joodse oorlogsslachtoffers. Het Memorial Center in Srebrenica laat dit zien. En ook de komst van vluchtelingen in ons midden confronteert ons hiermee. Het delen van verhalen kan bijdragen aan de verwerking van het verleden en de zoektocht naar waarheid en gerechtigheid.

Van oudsher kennen we verhalen van onrecht en strijd, bijvoorbeeld in de Bijbel. Daarin zien we de mens worstelen met zichzelf, met zijn medemens en met God. Steeds waar het verlangen naar vrede en harmonie geschonden wordt, komt de mens in opstand, gaat op zoek naar zijn of haar eigen rol om te komen tot een meer rechtvaardige wereld. Uiteindelijk vertellen deze verhalen over de zoektocht naar waarheid en redding en de verantwoordelijkheid van de mens om heel te maken wat gebroken is. De bevrijding is vaak onverwacht en wordt nogal eens gevonden in de innerlijke verandering van de strijder zelf.

De verhalen van PAX beginnen vaak bij mensen in oorlogssituaties van wie veel wordt gevraagd. Er zijn geen gemakkelijke antwoorden. Maar de verhalen bieden ruimte om vragen, woede en angst maar ook hoop een plek te geven, als rituelen voor de ziel. Het PAX-programma *Dealing with the Past*, waar onder meer het Srebrenica-programma onderdeel van is, gaat over die verhalen. Het programma biedt ruimte aan de slachtoffers om hun verhalen te vertellen aan de eigen én volgende generaties. Zo wordt recht gedaan aan de gebeurtenissen (waarheid). Zo worden verantwoordelijkheden op de juiste plaats neergelegd, zodat ieder krijgt wat hem toekomt (recht). Tenslotte bieden de verhalen ruimte voor de verwerking van.

3. Solidariteit en eigenheid tussen verschillende generaties

Wij leven in Nederland in een vreedzame democratie. Een zegen, waar we ons voor moeten blijven inzetten. Het is belangrijk om er op te vertrouwen dat, iedere generatie opnieuw, mensen opstaan die zich verzetten tegen onrecht en hopen op vrede, en bereid zijn deze verantwoordelijkheid op zich te nemen. Jong en oud hebben hierin een eigen verantwoordelijkheid. Er zijn echter grote verschillen tussen de verschillende generaties.

De geschiedenis wijst uit, dat jongeren vaak een bepaald elan hebben. Zij verlangen naar vernieuwing, zien minder obstakels, en gooien er frisse energie tegenaan. Door social media zijn jongeren beter dan voorgaande generaties op de hoogte van internationale ontwikkelingen. Hun vorm van actievoeren is ook veranderd: de jeugd zoekt online naar nieuwe manieren om politieke druk uit te voeren.

Ouderen kennen het klappen van de zweep, zijn eerder voorzichtig, maar ook wijzer. Vaak is er mentorschap, waarbij ouderen inspiratie geven aan jongeren. Denk bijvoorbeeld aan iemand als Frans van der Lugt, die jongeren tot onderling gesprek en zelfreflectie stimuleerde.

Gezamenlijke inzet voor vrede vraagt om een gezamenlijke visie en focus. Daarnaast staat de solidariteit tussen generaties waar het sociaal stelsel in Nederland op gebaseerd is, onder steeds grotere druk door toenemende vergrijzing. De komende jaren zullen een zoektocht worden naar het behoud van de solidariteitsgedachte, een verantwoordelijkheidsgevoel dat zich uitstrekt naar het algemeen belang.